
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 339.54

В. В. Левківський, аспірант

ЕКОНОМІЧНИЙ І БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В СПІВПРАЦІ З КНР

Анотація. У статті подається характеристика та аналіз економічного співробітництва України і Китаю. Окреслено економічні та безпекові інтереси країн. Виділено пріоритетні напрями двосторонніх відносин. Вказується на проблеми та перспективи розвитку українсько-китайського співробітництва.

Ключові слова: співробітництво; Україна; Китай; економічні інтереси; безпекові інтереси.

В. В. Левковський, аспірант

**ИЗМЕРЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ И ИЗМЕРЕНИЕ БЕЗОПАСНОСТИ ИНТЕРЕСОВ
УКРАИНЫ В СОТРУДНИЧЕСТВЕ С КНР**

Аннотация. В статье дается характеристика и анализ экономического сотрудничества Украины и Китая. Обозначены экономические интересы и интересы безопасности стран. Выделены приоритетные направления двусторонних отношений. Указывается на проблемы и перспективы развития украинско-китайского сотрудничества.

Ключевые слова: сотрудничество; Украина; Китай; экономические интересы; интересы безопасности.

V. V. Levkivskyi, Postgraduate

**ECONOMIC AND SECURITY DIMENSIONS OF UKRAINE'S INTERESTS IN COOPERATION
WITH CHINA**

Abstract. The article deals with description and analysis of the economic cooperation between Ukraine and China. The economic and security interests of the countries are highlighted. The priority areas of bilateral relations are determined. The problems and prospects of development of Ukrainian-Chinese cooperation are indicated.

Keywords: cooperation; Ukraine; China; economic interests; security interests.

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день для України важливим напрямом у розвитку зовнішньоекономічних відносин стає Китай. Зростання китайського вектора для національної економіки пояснюється масштабністю внутрішнього ринку КНР, його інвестиційною привабливістю. У даному контексті надзвичайно актуальною виглядає проблема економічних та безпекових інтересів України у двосторонній співпраці. Це особливо актуалізується у сучасних умовах, коли відбулося значне скорочення торгових відносин з Російською Федерацією, а з Європейським Союзом ще не досягнуто глибокої інтеграції.

Постановка проблеми. Сучасні відносини між Україною та Китаєм потребують суттєвого перебалансування. З метою реалізації власних економічних інтересів Україна має запропонувати різні форми активізації двосторонніх відносин, визначити чіткі орієнтири для китайського бізнесу, окреслити безпекові інтереси в співпраці з КНР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження даної проблематики є об'єктом наукової уваги вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед вітчизняних науковців варто відзначити А. Гончарука, В. Кіктенка, І. Погорелову, А. Філіпенка, Л. Чекаленка, Є. Ярошенка та ін. Значну увагу питанням українсько-китайського співробітництва приділили зарубіжні дослідники: С. Бланк, Т. Іванські, В. Кашин, Н. Суздальцева, Цзян Сяожуан, Чжан Ювень та ін. Однак праці зазначених вчених стосуються висвітлення обраної проблеми в загальному контексті без дослідження економічних та безпекових інтересів України у співпраці з КНР.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Постановка завдання. Мета даної статті полягає в комплексному аналізі українсько-китайських відносин та їх економічної і безпекової складової з урахуванням сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні Китай є світовим лідером за темпами зростання промислового та фінансового потенціалу, найбільшим світовим експортером, кредитором і споживачем сировинних ресурсів, має найбільші золотовалютні резерви, а з 1 жовтня 2016 р. китайський юань став п'ятою валютою, що входить у кошик МВФ. Водночас китайський уряд заявив про наміри створення в Шанхаї до 2020 року світового фінансового центру. КНР перетворюється на глобальну державу, в якій є власні інтереси по всьому світу. Як зазначає Ф. Фукуяма, Китай переросте рамки західної моделі, створивши унікальну «державу-цивілізацію», яка буде мати власну логіку та цикли розвитку [1].

Враховуючи зростаючий вплив КНР на світову економіку та формування орієнтирів міжнародної політики, розвиток співробітництва на взаємовигідних основах відкриває широкі можливості для реалізації як економічних, так і політичних інтересів України. Китайський вектор є важливим компенсатором тих кількісних та якісних втрат, які несе Україна у торгівлі з Європейським Союзом в силу низької конкурентоспроможності вітчизняної продукції, її невідповідності європейським стандартам та значним скороченням торгових відносин з Російською Федерацією у зв'язку з військовою агресією. Незважаючи на підписану Україною Угоду про асоціацію з ЄС, торговельне сальдо залишається негативним. Частка ЄС в загальному експорті України у 2015 р. становила 34%, а імпорт оцінювався в 41%. Експорт до Росії впав на 35% у 2014 р. порівняно з 2013 р., а у 2015 р. частка українського експорту до Росії становила лише 15% [2].

Отже, додаткові можливості щодо реформування національної економіки, поліпшення добробуту українських громадян лежать у площині українсько-китайського співробітництва. За словами Голови КНР Сі Цзіньпіня, Китай буде не тільки розвиватись сам, а й нести відповідальність за розвиток усього світу і робити внесок у цей розвиток, створювати блага не тільки для народу Китаю, а й для народів усього світу [3, с. 10].

На сьогодні між Україною та КНР задекларовано відносини стратегічного партнерства, що закріплено у Спільній декларації про встановлення та розвиток відносин стратегічного партнерства. Стратегічний характер українсько-китайських відносин проявляється в реалізації торговельно-економічних та інвестиційних проектів. Україна зацікавлена у використанні наявного потенціалу двосторонньої торгівлі, розглядаючи його як компонент свого залучення до торгових потоків між Європою та Азією. Нині товарообіг між двома країнами становить 6,2 млрд. дол. США. Рівень українського експорту до КНР за 2015 р. становив 2,4 млрд. дол. США, а рівень китайського експорту до України – 3,8 млрд. дол. США [2].

Існуючу асиметрію співробітництва необхідно змінювати, не дивлячись на ті труднощі, з якими стикається сьогодні Україна. Зменшення розриву між обсягами експорту й імпорту та сповільнення зростання негативного торговельного сальдо лежить у площині інвестиційно-виробничої співпраці, а не сировинної. Наразі Китай займає третє місце серед найбільших торговельних партнерів України, частка якого в загальному експорті становить 6,3%. Головною ознакою зовнішньої торгівлі України з КНР є те, що в структурі українського експорту переважає сировина (рис.1), яку Китай в подальшому використовує для виробництва продукції, що потім конкурує із українськими аналогами на світових ринках.

Така структура українського експорту пояснюється наявністю сировинної моделі економічного розвитку, яка не створила умов для функціонування технологічних виробництв. Наявність такої моделі в нашій економіці характеризується низьким рівнем доданої вартості вітчизняної продукції і зниженням конкурентоспроможності, що веде поступово до витіснення її зі світового ринку, зокрема з китайського. Так, за даними Держстату України, за сім місяців 2016 р. експорт металургійної продукції знизився на 22,6% [2].

Виклики, з якими стикається сьогодні Україна, спонукають її до перезавантаження відносин між двома країнами. У цьому контексті слід проаналізувати ті важливі угоди, які укладені з Китаєм, зокрема «Програму розвитку відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР на 2014-2018 рр.». З метою реалізації власних економічних інтересів, активізації розвитку двосторонніх відносин необхідно прискорити реалізацію спільних проектів у таких галузях як військово-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

промисловий, енергетичний комплекси, машинобудування, аерокосмічна, інфраструктурна сфери. Як приклад реалізації українського космічного потенціалу є співпраця з КНР у космічній галузі. Наразі здійснюється разом з Китаєм п'ятирічна програма розвитку космічної галузі України, підписано контракт на суму 67 млн. дол. США [4]. Китай має очевидну зацікавленість в імпорті готової високотехнологічної продукції і Україні це слід врахувати та використати в інтересах національного виробництва.

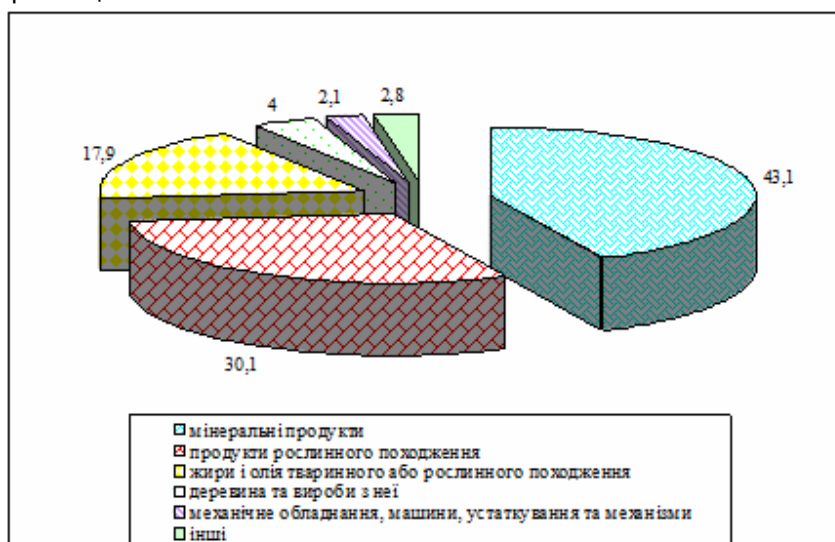

Рис. 1. Основні товарні групи експорту України до КНР за 2015 р, (%)

Економічні інтереси України у співпраці з КНР лежать у площині інвестиційного співробітництва. Наразі китайські інвестиції в Україні склали 22,6 млн. дол. США (0,48% загального обсягу прямих іноземних інвестицій), а українські інвестиції в Китаї – це лише 1,4 млн. дол. США [5].

Звичайно, такий стан інвестиційного співробітництва не відповідає ні можливостям Китаю, ні потребам України. Щоб змінити ситуацію на краще, необхідно істотно поліпшити інвестиційний клімат. Важливим для китайських інвесторів є стабільність, позбавлення корупції, скорочення тіньової економіки, вдосконалення судової системи, захист прав власності та ін. Станом на 2015 р. за індексом економічної свободи Україна займала 162 місце серед 186 країн, а за індексом ведення бізнесу – 96 місце серед 186 країн [6]. Створення системи стимулів та механізмів залучення іноземних інвестицій може слугувати базисом для подальшого розвитку не тільки економічних, а й безпекових відносин.

У цьому контексті важливим є співпраця в науково-технічній та військово-технічній сферах. Пріоритетними напрямками науково-технічного співробітництва визначено авіабудування, суднобудування, розвиток інформаційних та комунікаційних технологій, що реалізуються через такі форми співпраці як українсько-китайські центри та технопарки, які відкрито у таких містах КНР як Цзінань, Шанхай, Чженьцзянь [7, с. 204]. Така співпраця дає можливість українським ІТ-компаніям виробляти високоякісну продукцію і виходити на світові ринки. Китай також розглядає можливість створення та розміщення технопарків та промислових парків на території України, де на залучені китайські інвестиції будуть створені виробничі потужності з виготовлення експортної продукції до ЄС. Зважаючи на те, що Україна має Угоду про асоціацію з ЄС, інтерес Китаю до реалізації такого проекту значно зростає.

Посилення військово-технічного співробітництва здійснюється в умовах розвитку та модернізації вітчизняного ВПК, особливо у вигляді технологічних проривів та конвертації наукових досліджень у військову техніку нового покоління. З огляду на те, що українська наука фінансується недостатньо, китайські інвестиції в новітні технології, зокрема у ВПК, є архіважливі. На сьогодні

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

українські виробники, зокрема «Мотор-Січ», поставляють двигуни для виробництва китайських бойових літаків L-15, а також блоки для двигунів китайських сучасних есмінців.

Серед пріоритетних галузей українсько-китайського співробітництва слід зазначити агропромисловий комплекс. Маючи конкурентні переваги в цій галузі, Україна разом з інвестиційними можливостями Китаю може успішно реалізовувати різні проекти. Прикладом реалізації подібних проектів може бути запуск в Миколаївській області терміналу з перевалки зернових та олійних культур. Інвестором виступила китайська компанія Cofco Corporation, обсяг інвестицій склав 75 млн. дол. США.

Крім агропромислової сфери, привабливим для китайських партнерів є енергетичний сектор. Так, у вересні 2016 р. державна китайська компанія CNBM International Corporation і Міністерство енергетики та вугільної промисловості України підписали Меморандум про співпрацю. Китайська сторона інвестує в розмірі близько 2 млрд. дол. США в модернізацію електрогенеруючого і електропередавального обладнання. Також було досягнуто домовленості між державним банком розвитку КНР та «Нафтогазом України» про продовження програми кредитування до 25 грудня 2017 р. на загальну суму 3,65 млрд. дол. США. Ці кошти будуть спрямовані на модернізацію систем індивідуального опалення в приватних будинках малозабезпечених споживачів, будівництво теплоелектростанцій у Києві та Львівській області, а також закупівлю бурового та допоміжного обладнання для збільшення видобутку газу ПАТ «Укргазвидобування».

Важливим напрямом залучення китайських інвестицій може стати приватизація державних компаній. На 2016-2017 рр. уряд України схвалив до приватизації 330 компаній. Китайський бізнес може претендувати на низку придбань у енергетичному, гірничо-металургійному, продовольчому та ін. секторах. Адже доступ до ресурсів – це основний чинник для китайських інвесторів.

Розширення торговельних відносин КНР з європейськими країнами потребує суттєвих змін у транспортній інфраструктурі. У цьому контексті Україна завдяки унікальному географічному положенню та потенціалу транзитної інфраструктури розглядається Китаєм як важливий учасник в реалізації проекту «Великого Шовкового шляху». Для України це унікальна можливість скористатися перевагами, які пропонує цей проект. За допомогою китайських інвестицій країна зможе провести модернізацію національної економіки. Крім того, поглиблення співпраці з КНР, особливо в галузі організації транспортних перевезень і розвитку транзитної інфраструктури, може істотно покращити перспективи України щодо європейської інтеграції [8, с. 231].

Важливим напрямом у розширенні українсько-китайського співробітництва є активізація діалогу КНР в безпековій сфері [9, с. 49]. Принагідно підкреслимо, що Китай надав Україні гарантії безпеки під час відмови нашої держави від ядерної зброї, став першою країною-гарантом українського суверенітету і територіальної цілісності. Україна також послідовно підтримує політику «одного Китаю», розглядає Тайвань як провінцію КНР, а не як незалежну державу.

Наразі безпекові інтереси двох країн взаємопов'язані. Виклики і загрози, що виникають як перед Україною, в межах євроінтеграційного вектора розвитку та протидії військовій агресії Російської Федерації, так і перед Китаєм, внаслідок високого рівня конфліктності «тайванського питання» та територіальних суперечностей між регіональними державами, зумовлюють необхідність усвідомлення національних інтересів двох країн та формування шляхів їх реалізації у напрямі активізації українсько-китайського співробітництва. У цьому плані доречними є слова німецького філософа Карла Ясперса «Мир приходить не через співіснування, а через співпрацю» [10, с. 11]. Так, участь України у проекті «Великого Шовкового шляху» сприятиме не лише економічному зростанню, а й вирішить питання національної безпеки, оскільки ставши частиною транснаціонального економічного поясу, Україну потрібно оберігати від зазіхань на суверенітет і територіальну цілісність [11, с. 108].

Цілком очевидно, що поглиблення співпраці між Україною і КНР через розвиток таких форм співробітництва як зовнішня торгівля, іноземне інвестування, реалізація спільних проектів, виробнича кооперація значно посилює безпекові питання. У цьому контексті Китай, позиція якого щодо захисту власних інтересів є дуже жорсткою, буде більш активний у питаннях захисту України.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Висновки. Наразі Україні потрібно докласти максимум зусиль для покращення українсько-китайських відносин. У цьому плані слід чітко визначити стратегію розвитку відносин із КНР, конкретні завдання двостороннього співробітництва. У тактичному плані – це активізація співпраці в усіх сферах економіки, покращення показників зовнішньої торгівлі, а в стратегічному – це залучення інвестиційного потенціалу, новітніх виробничих технологій Китаю для модернізації національної економіки, а також отримання доступу для українських товарів, послуг, технологій до китайського ринку.

Співпраця з КНР – це не тільки реалізація економічних інтересів, можливість посилити свої позиції на китайському ринку, вирішити питання фінансової та технічної підтримки, а й можливість для маневру на міжнародній арені, посилення позицій України на геополітичній карті світу. Китай наразі є важливим гравцем у світовій спільноті, і Україна може скористатися його авторитетом для забезпечення своїх інтересів [12].

Література

1. The China Model: A Dialogue between Francis Fukuyama and Zhang Weiwei [Electronic resource] // *New Perspectives Quarterly*. – 2011. – № 28 (4). – Mode of access : http://www.guanchna.cn/observer-tell-west/2012_02_20_66253.shtml.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Аудит зовнішньої політики : Україна-Китай. Дискусійна записка. – К., 2016. – 58 с.
4. Київ-Пекін. Безпечна дистанція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://glavcom.ua/publications/kijiv-pekinn-bezpechna-distanciya-377518.html/>.
5. Головченко, В. І. Концептуальні засади формування українсько-китайського партнерства [Електронний ресурс] / В. І. Головченко // *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. – 2014. – № 3. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/issue/view/120.
6. Філіпенко, А. С. Пріоритетні напрями зовнішньоекономічної політики України в сучасних умовах [Електронний ресурс] / А. С. Філіпенко // *Геостратегічні пріоритети України в політичній, економічній, правовій та інформаційній сферах : Матеріали наук. конф. (15 жовтня 2015 р., м. Київ)*. – К., 2015. – С. 15–18. – Режим доступу : <http://www.iir.edu.ua/uploads/files/Publikacii/>.
7. Гродський, С. Сучасне торговельне та інвестиційне співробітництво між Україною та Китаєм / С. Гродський // *Економічний аналіз: зб. наук. праць Терноп. нац. екон. ун-ту*. – 2013. – Вип. 12, Ч. 2. – С. 202–206.
8. Загребельний, В. С. Транзитно-логістична функція регіонів України в торгівлі КНР з країнами ЄС / В. С. Загребельний, Л. В. Власенко // *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. – 2014. – Вип. 4 (108). – С. 229–235.
9. Горбулін, В. П. Україна у Новій Європі та світі: безпековий погляд / В. П. Горбулін // *Науковий вісник дипломатичної академії України*. – 2009. – Вип. 15. – С. 44–49.
10. Кулініч, М. А. Політичний і безпековий вимір інтересів України в АТР / М. А. Кулініч // *Науковий вісник дипломатичної академії України*. – 2014. – Вип. 21. – С. 4–15.
11. Роговий, В. Г. Перспективи та ризики розвитку українсько-китайських торговельно-економічних відносин / В. Г. Роговий // *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. – 2016. – № 2 (76). – С. 106–110.
12. Валєєва, Ю. Виклики європейській архітектурі безпеки : український контекст [Електронний ресурс] / Ю. Валєєва // *Зовнішні справи*. – 2014. – № 9. – С. 8–15. – Електрон. версія друк. вид. – Режим доступу : <http://uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/vikliki-jevropeiskii-arkhitekturi-bezpeki-ukrajinski/>.

References

1. The China Model : A Dialogue between Francis Fukuyama and Zhang Weiwei *New Perspectives Quarterly*. 2011, 28 (4). Retrieved from : http://www.guanchna.cn/observer-tell-west/2012_02_20_66253.shtml [in English].
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). www.ukrstat.gov.ua Retrieved from : <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Audyt zovnishn'oi polityky : Ukraina-Kytaj. Diskusijna zapyska [Audit of foreign policy : Ukraine-China. Discussion], 2016, 58 [in Ukrainian].
4. Kyiv-Pekin. Bezpechna dystantsiia [Kiev-Beijing. Secure distance]. Retrieved from : <http://glavcom.ua/publications/kijiv-pekinn-bezpechna-distanciya-377518.html/> [in Ukrainian].
5. Holovchenko, V. I. (2014). Kontseptual'ni zasady formuvannia ukrains'ko-kytajs'koho partnerstva [Conceptual basis of formation of Ukrainian-Chinese partnership]. *Mizhnarodni vidnosyny. Seriya «Politychni nauky» – International relations. Series «Political Sciences»*, 3. Retrieved from : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/issue/view/120 [in Ukrainian].
6. Filipenko, A. S. (2015). Priorytetni napriamy zovnishn'oekonomichnoi polityky Ukrainy v suchasnykh umovakh [Priority directions of Ukraine's foreign policy in modern conditions]. *Heostrategichni priorytety Ukrainy v politychnij, ekonomichnij, pravovij ta informatsijnij sferakh. Materialy naukovoi konferentsii – Geostrategic priorities of Ukraine in the political, economic, legal and information areas. Scientific conference materials*, 15–18. – Retrieved from : <http://www.iir.edu.ua/uploads/files/Publikacii/> [in Ukrainian].
7. Hrod's'kyj, S. (2013). Suchasne torhivel'ne ta investytsijne spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Kytaiem [Modern trade and investment cooperation between Ukraine and China]. *Ekonomichnyj analiz: zb. nauk. prats' Ternop. nats. ekon. un-tu – Economic analysis : collection of studies of Ternopil National Economic University*, 12, 2, 202–206 [in Ukrainian].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

8. Zahrebel'nyj, V. S. Vlasenko, L. V. (2014). Tranzytно-lohistychna funktsiia rehioniv Ukrainy v torhivli KNR z krainamy YeS [Transit-logistics function of Ukrainian regions in China's trade with the EU countries]. *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy – Socio-economic problems of contemporary Ukraine*, 4 (108), 229–235 [in Ukrainian].

9. Horbulin, V. P. (2009). Ukraina u Novij Yevropi ta sviti : bezpekovyj pohliad [Ukraine in the New Europe and the world : security outlook]. *Naukovyj visnyk dyplomatychnoi akademii Ukrainy – Scientific bulletin of Diplomatic Academy of Ukraine*, 15, 44–49 [in Ukrainian].

10. Kulinich, M. A. (2014). Politychnyj i bezpekovyj vymir interesiv Ukrainy v ATR [Political and security dimensions of Ukraine's interests in the Asia-Pacific Region]. *Naukovyj visnyk dyplomatychnoi akademii Ukrainy – Scientific bulletin of Diplomatic Academy of Ukraine*, 21, 4–15 [in Ukrainian].

11. Rohovyj, V. H. (2016). Perspektyvy ta ryzyky rozvytku ukrains'ko-kytajs'kykh torhovel'no-ekonomichnykh vidnosyn [Prospects and risks of development of Ukrainian-Chinese trade and economic relations]. *Bulletin of Zhytomyr State Technological University – Visnyk Zhytomyr'skoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, 2 (76), 106–110 [in Ukrainian].

12. Valieieva, Yu. Vyklyky ievropejs'kij arkhitekturi bezpeky : ukrains'kyj kontekst [Challenges to the European security architecture : Ukrainian context]. Retrieved from : <http://uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/vikliki-jevropeiskii-arkhitekturi-bezpeki-ukrajinski/> [in Ukrainian].

Надійшла 26.10.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Левківський, В. В. Економічний і безпековий вимір інтересів України в співпраці з КНР / В. В. Левківський // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8), ч. 1. – С. 168-173.